

UPPSALA
UNIVERSITET

MEDFARM 2020/192

Utvärderingsrapport

Kompletteringsutbildning för
apotekare med utländsk examen vid
Uppsala universitet

Fastställd av Kommittén för utbildning på grundnivå och avancerad
nivå vid farmaceutiska fakulteten 2021-10-07

Innehållsförteckning

Inledning	3
De viktigaste slutsatserna av bedömarrapporten	3
Styrkor	3
Utvecklingsområden	4
Utbildningsansvarigas reflektioner	5
Planerade åtgärder och utvecklingsinsatser 2022–2027 för kompletteringsutbildningen för apotekare med utländsk examen	6
Utbildningsforum	6
Förutsättningar för distansutbildning	6
Kommunikationsvägar	7
Studenternas kritiska förhållningssätt	7
Antagningsprocessen	7
Kunskap och förståelse för studentgruppen och tillvaratagande av dess tidigare erfarenheter	7
Interaktion mellan utbildningen och grundutbildningsprogram	8
Övriga förstärkande åtgärder som främjar jämställdhet och mångfald	8
Åtgärdsplan	9
Tidsplan för planerade åtgärder	10

Inledning

Utbildningsutvärderingen avser kompletteringsutbildningen för apotekare med utländsk utbildning utanför EU/EES vid Uppsala universitet. Bedömargruppen bestod av följande personer:

- Magnus Hultin, docent i anestesi och intensivvård samt programdirektör för läkarutbildning, excellent lärare, leg läkare, Umeå universitet (extern bedömare, ordförande)
- Helle Håkonsen, docent i samhällsfarmaci, leg, apotekare, Göteborgs universitet, (extern bedömare)
- Christina Joos, fakultetssamordnare för kompletteringsutbildningar, Karolinska institutet (extern bedömare)
- Monica Buhrman, docent i psykologi, programansvarig för psykologprogrammet, Uppsala universitet (intern bedömare)
- Lina Gunnarsson, leg receptarie, Apotek Hjärtat (arbetslivsrepresentant)
- Gisane Semchechen, student vid kompletterande utbildning för psykologer, Uppsala universitet (studentrepresentant)

Utbildningsansvariga¹ för kompletteringsutbildningen för apotekare utarbetade en tidsplan och ett förslag till bedömargrupp under våren 2020², vilka senare behövde revideras vid två tillfällen. Bedömargruppen och tidsplan beslutades i Områdesnämnden för Medicin och Farmaci den 26 feb 2020 (reviderades den 17 juni 2020 och 21 feb 2021). Utvärderingen som genomförts under 2021 är baserad på en självvärdering utifrån de 11 aspekterna i Uppsala universitets modell för utbildningsutvärdering UFV 2015/475. En arbetsgrupp som ansvarade för att ta fram en självvärdering utsågs av utbildningsansvariga. Arbetsgruppen bestod av kursledare för de ingående kurserna, koordinator för kompletteringsutbildningen, tidigare prodekan samt studentrepresentant från den farmaceutiska studentkåren. Under hösten 2020 och våren 2021 tog arbetsgruppen ett förslag till självvärderingen, som sedan fastställdes i april efter revideringar och diskussion i GRUFF. Självvärderingen skickades till bedömargruppen tillsammans med nio bilagor den 24 april 2021.

Bedömargruppen genomförde ett digitalt platsbesök 25-26 maj 2021 för att träffa och diskutera olika aspekter av utbildningen med företrädare för utbildningen. Under det digitala platsbesöket träffade bedömargruppen utbildningsansvariga, kursledare, undervisande lärare, ansvariga för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), studenter samt alumner. Bedömarutlåtande inkom den 28 juni 2021 och är baserat på självvärderingen, tillhörande bilagor samt platsbesöket.

¹ Fram till februari 2021: Koordinator för kompletteringsutbildningen och Kommittén vid farmaceutiska fakulteten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (GRUFF) under ledning av prodekanus vid Farmaceutiska fakulteten. Därefter ersattes koordinator av nationell samordnare för kompletteringsutbildningen och kunskapsprov för apotekare med utländsk examen utanför EU/EES tillsammans med studierektor för kompletteringsutbildningen.

De viktigaste slutsatserna av bedömarrapporten

Styrkor

Bedömargruppen anser att utbildningen fungerar väl och visar på en god kvalitet. Enligt bedömargruppen vilar utbildningen på en vetenskaplig grund där Uppsala universitets regelverk för rättssäkra examinationer är systematisk implementerat. De bedömer att det finns en djup farmaceutisk och pedagogisk kompetens. En stor andel av undervisande lärare är disputerade och de övriga har en gedigen farmaceutisk praktisk erfarenhet från olika farmaceutiska områden. Varierade pedagogiska former används i undervisningen och flera av dessa är studentaktiverande lärandemetoder. Undervisande lärares gedigna erfarenhet av examinationer lyfts också upp som en styrka.

Bedömargruppen finner i synnerhet upplägget av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) som genomtänkt. Detta yttrar sig i att VFU genomförs med samma grundupplägg som för apotekarprogrammet. Att VFU-handledare erbjuds handledarutbildning lyfts som positivt men även att studenterna genomför reflektionsuppgifter kopplade till eget lärande och den professionella rollen. Att bedömargruppen har bedömt att VFU-upplägget är välfungerande är mycket glädjande. Under sommaren 2021 har också ett utvärderingsprojekt med fokus på VFU initierats och ska pågå i 1,5 år. Baserat på resultatet kommer eventuella förbättringsåtgärder att beaktas och vid behov implementeras.

Det planerade tillägget av en inledande språktermin med stöd i ändring av förordningen om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning (SFS 2018:1497), som en del av utvecklingsarbetet med utbildningen, välkomnas av bedömargruppen. De bedömer att detta kan stärka studentgruppens färdigheter och integration, inte minst utifrån jämställdhetsperspektivet.

Utvecklingsområden

Bedömargruppen föreslår ett antal möjliga förbättringar. De lyfter behovet av dokumentation kring vilka avgränsningar och avvägningar som gjorts i designen av kurspaketet och på vilka grunder detta gjorts. Utöver detta önskas beskrivning av utbildningens målsättning i förhållande till den för apotekarprogrammet. Vidare anses det vara värdefullt att tydliggöra kopplingen mellan examensmålen och examinationer samt examinationsformer inom utbildningens ingående kurser.

Behov av ett särskilt forum för kursledare och undervisande lärare med fokus på pedagogik och progression inom utbildningen har identifierats av bedömargruppen. Ytterligare behov som har identifierats är klargörande av kontaktvägar mellan studenter och olika funktioner på fakulteten, allmänna förutsättningar för distansstudier samt regler och riktlinjer kring eget ansvar, egna rättigheter och förutsättningar.

Vidare, anser bedömargruppen att studenternas förmåga till kritiskt tänkande behöver stärkas men även deras förståelse för lärandeprocessen och utvecklingsarbete med ingående kurser. Lärargruppens förståelse för studentgruppen och dess förutsättningar/styrkor behöver också förbättras som ett led i att sätta studenternas lärande i centrum.

Förutom ovannämnda generella aspekter lyfter bedömargruppen även följande:

- att det finns oklarheter kring hållbarhets- och globala aspekter i utbildningen
- att fakulteten bör arbeta med att tillvarata unika internationella erfarenheter från studentgruppen

- att fakulteten bör utöka integration av undervisningen mellan fakultetens övriga grundutbildningsprogram och utbildningen
- att fakulteten bör utvärdera VFU med avseende på förkunskaper samt samhällets och professionens framtida behov
- att fakulteten bör arbeta med att öka studenternas inflytande samt deras medvetenhet gällande förordningar kring bl.a. studentinflytande
- att fakulteten förbättrar återkopplingen från kursvärderingar till studenter
- att fakulteten utökar samverkan med övriga farmaceutiska branscher än enbart apoteksbranschen

Slutligen anser bedömargruppen att rättssäkerheten och sårbarheten kring antagningsprocessens upplägg kan ifrågasättas och därmed bör förstärkas. Detta med anledning av att det för närvarande är endast en sakkunnig person med stor erfarenhet av att bedöma internationella apotekarutbildningar, som bedömer det ämnesmässiga innehållet i de sökandes utländska apotekarexamen.

Utbildningsansvarigas reflektioner

Utbildningsansvariga för kompletteringsutbildningen är medvetna om att det finns förbättringsområden på flera olika nivåer inom utbildningen.

Sedan februari 2021 har en omorganisation skett där ledningen för det utbildningsnära arbetet har förstärkts med ytterligare en person; en studierektor för utbildningen. Denna omorganisation har bland annat lett till ökad synlighet av utbildningen inom flera nivåer på fakulteten, t.ex. fakultetsgemensamt studierektorsforum.

Kompletteringsutbildningen ges i dag som ett kurspaket och inte ett program. Detta upplägg bottnar i att det är en kompletterande utbildning som inte genererar någon examen, utan ger behörighet till att kunna arbeta inom den svenska hälso- och sjukvårdssektorn, s.k. svensk legitimation. Kurspaketet bedömdes vara det mest lämpliga ur ett organisatoriskt och administrativt perspektiv, då det möjliggör en fast koppling mellan ett antal dedikerade kurser för ändamålet och där studenter kan antas till kurspaketet, istället för till enskilda kurser. Alternativet med individuell studiegång bedömdes inte vara genomförbart med hänsyn till storleken på studentgruppen.

Studentgruppen är heterogen både vad gäller förkunskaper, studievänor och kunskaper i det svenska språket vilket givetvis är en stor utmaning. Den första kursen i kurspaketet är därför utformad för att ge möjlighet till att komplettera studenternas tidigare kunskaper samt att uppdatera tidigare farmaceutiska kunskaper. Med detta säkerställs en viss grad av kalibrering vad gäller kunskapsnivån.

Det bör återigen tilläggas att utbildningen är en *kompletteringsutbildning* och är inte tänkt att helt motsvara den *femåriga* apotekarutbildningen. Målet med utbildningen är att uppnå behörighet till svensk apotekarlegitimation till den reglerade arbetsmarknaden för hälso- och sjukvårdsområdet. Detta innebär att en heltäckande ekvivalens mellan utbildningen och apotekarprogrammet inte är genomförbar. En mappning mot apotekarprogrammets examensmål är dock ett värdefullt inslag i fortsatta arbetet med utvecklingen av utbildningen. En sådan mappning skulle med fördel göras redan i antagningsprocessen för att säkerställa en viss ekvivalens.

Vad gäller internationalisering och hållbarhetsperspektiv har flera åtgärder redan vidtagits, vilket beskrivs i självvärderingen. De nämnda aspekterna diskuteras även på fakultetsnivå där samordnare och studierektor för kompletteringsutbildning medverkar. Aspekten kan dock utvecklas ytterligare och därför föreslår utbildningsansvariga vissa initiala åtgärder. Studentgruppen upplevs som mycket

motiverade och målmedvetna, vilket bedöms vara en stor tillgång vid implementering av eventuella förändringar i den riktningen.

Bedömaregruppen har under intervju med studenter noterat att studenterna önskar exakta svar och att de upplever det svårt att analysera och syntetisera kunskap. Erfarenheter från undervisande lärare är i samma linje och det har funnits önskemål från dem att stärka studenternas förmåga i kritiska tänkande, källkritik och vetenskaplig anknytning. Utbildningsansvariga drar därför slutsatsen att studenternas kritiska förhållningssätt behöver stärkas. Kritiskt förhållningssätt går dock hand i hand med studentgruppens lärtilar. Att genomföra detta kan vara en stor utmaning, inte minst då studentgruppen kommer från olika utbildningskulturer där eventuellt utantillkunskap förespråkas före att ta in kunskap och tillämpa den.

Införande av språktermin identifierades tidigare som en viktig förstärkning av kompletteringsutbildningen. Det pågående arbetet med införandet av en språktermin hösten 2022 förväntas förstärka flera aspekter. Det ökar möjligheten till kunskapsutveckling för studenter inom utbildningen oberoende av eventuella språkbarriärer. Därmed stärks också studentintegrationen utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Språkterminen förväntas även förstärka den akademiska litteraticeiten samt inskolningen i ett svenskt lärosäte.

Planerade åtgärder och utvecklingsinsatser 2022–2027 för kompletteringsutbildningen för apotekare med utländsk examen

Baserat på de utvecklingsområden som identifierats i självvärderingen, i bedömaregruppens utlåtande samt det planerade arbetet med införande av språkterminen planeras följande kvalitetshöjande åtgärder under perioden 2022-2027 för kompletteringsutbildningen för apotekare med utländsk examen. Uppföljning av åtgärderna sker kontinuerligt genom årlig uppföljning av kvalitetsarbetet i GRUFF och i områdesnämnden på vetenskapsområdet för medicin och farmaci.

Utbildningsforum

För att öka möjligheterna till att utbildningen utvecklas och att studenterna får en progression genom hela kurspaketet samt för att ha samstämmiga pedagogiska mål finns ett behov av att initiera ett forum för kursledare, undervisande lärare från samtliga ämnen i utbildningen, studentrepresentanter, samt studievägledare/studieadministrativa handläggare. I ett sådant forum skulle även ökat studentinflytande diskuteras, bland annat genom uppföljning av kursvärderingsresultat.

Forumet bör ledas av utbildningens nationella samordnare och studierektor samt sträva efter att ha regelbundna möten minst en gång per termin. Forumet bör ägna sig åt frågor som berör utveckling av utbildningen och verka som ett pedagogiskt forum för undervisande lärare men även verka för god studiesituation, tydlig information och kontaktvägar för studenterna samt säkerställa studentinflytande.

Förutsättningar för distansutbildning

För att säkerställa att studenterna är förberedda för att ta del av utbildningens innehåll på distans bör utbildningens förutsättningar och förväntningar kommuniceras ut tydligt. Formerna för detta kommer ses över i strävan efter att studenterna tydligt informeras om vikten av planering och god studieteknik samt hur förutsättningar för den fysiska studiemiljön kan optimeras. Informationen till

studenterna bör bland annat omfatta Uppsala universitets tips och råd för studier på distans och t.ex. ges i samband med:

- Antagningen
- Utbildningens start
- samt via lärplattformen Studium

Kommunikationsvägar

Då utbildningen ges på distans är det av yttersta vikt med tydliga kommunikationsvägar. Kontaktvägar till utbildningsansvariga, enskilda studierektorer för ingående kurser, undervisande lärare, studievägledningen, kursadministrationen och dylikt behöver förtydligas och förankras med berörda. Därför föreslås en bestående sida för kurspaketet i lärplattformen Studium, motsvarande programsidor. Även enskilda studierektorer, undervisande lärare, studievägledning, kursadministration m.fl. kommer att bjudas in till utbildningens introduktionsdag. Kontinuerlig uppföljning av frågor kring kommunikation och information förväntas även hanteras i föreslaget utbildningsforum.

Studenternas kritiska förhållningssätt

Studentgruppen består av apotekare som har utbildats utanför EU/EES. Största andelen har sin utbildning från mellanöstern med annorlunda utbildningskultur och förhållningssätt till kunskapsinhämtning. Observationer från undervisande lärare tyder på att många studenter efterfrågar och värdesätter utantillkunskaper snarare än att anamma kunskap på ett kritiskt granskande sätt. Mot bakgrund av detta finns ett starkt behov av att förstärka det kritiska förhållningssättet hos studenterna. Detta är ytterligare en aspekt som med fördel kan diskuteras i det tilltänkta utbildningsforumet.

Antagningsprocessen

Som tidigare nämnt är det för närvarande endast en sakkunnig person som bedömer det ämnesmässiga innehållet i de sökandes utländska apotekarexamen, vilket bedöms vara sårbart. Meritvärderingen görs av nationell samordnare och studierektor baserat på en fastställd föreskrift (Medfarm 2020/376) om behörighet och urval för kompletteringsutbildning för personer med utländsk farmaceutexamen. För att ytterligare öka rättssäkerheten av antagningsprocessen behöver delen där det ämnesmässiga innehållet av sökandes apotekarutbildning bedöms delvis omarbetas. Detta genom att involvera och möjliggöra att fler personer än enbart den sakkunniga personen deltar i bedömningen. Även det administrativa stödet i processen behöver förstärkas.

Kunskap och förståelse för studentgruppen och tillvaratagande av dess tidigare erfarenheter

Genom att öka förståelsen hos lärarna för studentgruppen och dess erfarenheter föreslås förstärkning och ytterligare integrering av jämställdhetsperspektivets olika aspekter i utbildningen. Ett antal åtgärder föreslås, se nedan. Målet med åtgärderna är också att identifiera arenor och former som möjliggör integrering mellan studenter från grundutbildningsprogram och kompletteringsutbildningen vid olika akademiska aktiviteter.

- Erbjud medverkande lärare och studievägledare på kompletteringsutbildningen att delta på relevanta seminarier från den digitala seminarieserien som anordnas av övriga samordnare för kompletteringsutbildningar på andra svenska lärosäten (framförallt Stockholm universitet, Karolinska institutet och Göteborgs universitet). Dessa seminarier fokuserar just på kompletteringsutbildningarnas möjligheter och utmaningar. Deltagande av medverkande lärare kan bidra till ökad förståelse för studentgruppen.
- Bjuda in studenter och alumner på kompletteringsutbildningen som talare till fakultetens grundutbildningsdagar eller andra fakultets-/områdesgemensamma temadagar.
- Studenter på kompletteringsutbildningen har en arbetslivserfarenhet och en yrkeskompetens som möjliggör ett rikt professionellt och kulturellt utbyte. Utöver det bär de på många intressanta och gripande livshändelser, både personliga och professionella. På grundutbildningsdagarna deltar lärare, administrativ personal och studentrepresentanter vilket innebär att många kan ta del av utbytet.
- Fortsätta bjuda in sakkunniga inom interkulturellt perspektiv och kulturell intelligens som talare till fakultetens grundutbildningsdagar eller motsvarande temadagar. På grundutbildningsdagarna deltar lärare, administrativ personal och studentrepresentanter vilket innebär att många kan ta del av utbytet.
- För att öka chansen att utbildningen administreras på liknande sätt som fakultetens andra utbildningar planeras det att anställas en administratör på heltid. Detta kommer även att öka förutsättningarna för att ytterligare synliggöra utbildningen på fakulteten.

Interaktion mellan utbildningen och grundutbildningsprogram

Verka för ökad möjlighet för interaktion med grundutbildningsprogrammen och därmed även bidra till ökad internationalisering. Utvärdering av vilka möjligheter som kan vara aktuella ska ses över utifrån de förutsättningar som finns vad gäller resurser, praktiska faktorer och när kurserna ges under terminerna.

Övriga förstärkande åtgärder som främjar jämställdhet och mångfald

- Verka för ökad representation av yrkesverksamma med erfarenhet av (eller som) utländska farmaceuter i fakultetens externa rådgivande organ, t.ex. det farmaceutiska rådet. Detta för att främja att kompletteringsutbildningen och dess verksamhet synliggörs på en högre nivå.
- Bjuda in sakkunniga inom interkulturellt perspektiv och kulturell intelligens som talare på kompletteringsutbildningen.
- Möjliggöra integration och interaktion mellan studenter på kompletteringsutbildningen och studenter på grundutbildningsprogrammen genom olika akademiska aktiviteter t.ex.:
 - Erbjud studenter på kompletteringsutbildningen att delta på föreläsningen "Farmacihistoria" – en föreläsning som ges på våra grundutbildningar (apotekar- och receptarieprogrammet) under den första terminen. Föreläsningen infördes höstterminen 2021, samläses och ges för närvarande i digital form vilket underlättar för studenter på kompletteringsutbildningen att delta. Här möjliggörs även erfarenhetsutbyte studenterna emellan.

- Erbjudna studenter på kompletteringsutbildningen att delta på workshopen Cultural Intelligence (kulturell intelligens). Enligt beslut i GRUFF kommer denna erbjudas på fakultetens grundutbildningsprogram inklusive vissa magister-och masterprogram. Workshopen är digital vilket underlättar deltagande för studenter på kompletteringsutbildningen.
- Genomföra en kartläggning av gruppens erfarenheter i form av ett forsknings/fördjupningsprojekt. En kartläggning med fokus på olika specifika frågor kommer att eventuellt kunna identifiera former och riktade aktiviteter som möjliggör integrering men även vidareutveckling av befintlig utbildning inklusive fakultetens grundutbildningsprogram men även stärka lärarnas kunskap och förståelse för studentgruppen.
- Utveckla och införa en workshop under utbildningen med fokus på farmaceutens professionella roll.
Syftet med workshopen blir att diskutera och synliggöra både uppfattningar och förväntningar på den professionella rollen ur olika perspektiv. Detta kan dokumenteras och sedan följas upp mot slutet av utbildningen.
En sådan workshop skapar forum för utbyte studenter och lärare emellan och kan bidra till att öka förståelsen men även synliggöra de latenta erfarenheter dessa studenter bär på.

○

Åtgärdsplan

Utifrån de rekommendationer som bedömagruppen har lämnat och egna reflektioner från självvärderingen har en tidsatt åtgärdsplan med prioritering av åtgärder gjorts enligt tabellen nedan. Prioriteringen utgick från det som bedömdes vara mest avgörande för utbildningens kvalitet utifrån rekommendationer från bedömagruppen och det planerade arbetet med införande av språkterminen. Utifrån aktuella resurser samt behov kan aktiviteterna i åtgärdsplanen komma att justeras under sexårsperioden. Åtgärdsplanen kommer att användas i resultatuppföljningarna på årsbasis. Resultatuppföljning av planerade åtgärder kommer att göras inför nästa 6-årsutvärdering som planeras ske 2027.

Tidsplan för planerade åtgärder

2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Implementera språktermin					Uppföljning av införda åtgärder samt 6-års utvärdering
2. Bilda ett utbildningsforum					
	3. Förstärka antagningsprocessen				
4. Kunskap och förståelse för studentgruppen och tillvaratagande av dess tidigare erfarenheter samt Förtydligande till studenter kring distansutbildning					
		5. Öka studenternas kunskap om professionen utifrån ett svenskt och internationellt perspektiv			
			6. Öka integration mellan kompletteringsutbildningen och grundutbildningsprogram		